

فهرست مطالب

دیاچه	۱۳
پیشگفتار	۱۵
بخش اول: مفاهیم، مبانی و ضوابط رعایت مدت زمان معقول و اسباب عدم رعایت آن	
فصل اول: مفاهیم، مبانی، ضوابط و انگاره‌های مدت‌زمان معقول فرایند کیفری	۲۱
مبحث اول: مفهوم و مبانی دادرسی عادلانه در رسیدگی‌های کیفری	۲۱
گفتار اول: مفهوم دادرسی عادلانه	۲۳
گفتار دوم: مبانی تاریخی حق بهره‌مندی از دادرسی عادلانه	۲۸
گفتار سوم: دیدگاه‌های نظری در زمینه دادرسی عادلانه در اندیشه‌های عدالت محور	۳۴
گفتار چهارم: پیشینه تقنینی دادرسی عادلانه در اسناد بین‌المللی	۳۸
گفتار پنجم: اصول کلی حاکم بر دادرسی عادلانه	۴۱
بند اول: اصل برائت یا فرض بی‌گناهی	۴۱
بند دوم: اصل تساوی سلاح‌ها	۴۳
بند سوم: اصل تساوی در برابر قانون و دادگاه	۴۴
بند چهارم: اصل بی‌طرفی و استقلال مقامات قضایی	۴۵
بند پنجم: اصل محاکمه بدون تأخیر نامعقول	۴۷
بند ششم: اصل علنی بودن رسیدگی	۴۸
بند هفتم: اصل منع محاکمه و مجازات مجدد	۵۰
بند هشتم: اصل قانونی بودن جرایم و مجازات‌ها	۵۱
بند نهم: اصل قانونی بودن رسیدگی و صالح بودن دادگاه	۵۲
بند دهم: حق اعتراض و تجدیدنظر	۵۲
مبحث دوم: مفهوم و مبانی رعایت مدت‌زمان معقول فرایند کیفری	۵۳
گفتار اول: مفهوم مدت‌زمان معقول	۵۵
گفتار دوم: رویکرد اسناد بین‌المللی نسبت به اصل رعایت مدت‌زمان معقول فرایند کیفری	۵۸
بند اول: مفهوم اسناد بین‌المللی	۵۹
بند دوم: اسناد جهانی	۶۰
بند سوم: اسناد منطقه‌ای	۶۳

گفتار سوم: رویکرد نظام های حقوقی نسبت به اصل رعایت مدت زمان معقول فرایند کیفری	۶۶
بند اول: دیدگاه کشورهای تابع سیستم قضایی کامن لا	۶۷
بند دوم: دیدگاه کشورهای تابع سیستم قضایی نوشته	۶۹
بند سوم: دیدگاه کشورهای تابع سیستم قضایی مختلط	۷۰
گفتار چهارم: رویکرد حقوق ایران نسبت به اصل رعایت مدت زمان معقول فرایند کیفری	۷۲
گفتار پنجم: مبانی نظری رعایت مدت زمان معقول در فرایند کیفری	۷۸
بند اول: مبانی اخلاقی	۷۹
بند دوم: مبانی حقوق طبیعی	۸۱
بند سوم: مبانی جرم‌شناختی؛ انتخاب حسابگرانه مجرمان	۸۲
بند چهارم: مبنای اعتماد جامعه	۸۵
بند پنجم: مبانی عقلی	۸۵
بند ششم: مبانی حاکمیت قانون	۸۷
مبحث سوم: ضوابط و انگاره های تعیین مدت معقول فرایند کیفری در پرتو دادرسی عادلانه	۸۸
گفتار اول: ضوابط مدت زمان معقول فرایند کیفری	۸۹
بند اول: ضابطه عینی	۸۹
بند دوم: ضابطه ذهنی	۹۰
بند سوم: ضابطه بینابین	۹۲
گفتار دوم: انگاره‌های مدت زمان معقول فرایند کیفری	۹۳
بند اول: وضعیت و اهمیت پرونده	۹۴
بند دوم: قانون و سیستم قضایی	۹۴
بند سوم: ماهیت و شرایط حاکم بر پرونده	۹۵
بند چهارم: رفتار متهم و شاکی و سایر مقامات	۹۶
فصل دوم: علل و عوامل عدم تحقق و اجرای مدت زمان معقول و راهکارهای پیشگیری از آن	۹۹
مبحث اول: اسباب و زمینه‌های درون‌سازمانی و ساختاری	۱۰۰
گفتار اول: زمینه‌های عدم رعایت مدت معقول در مرحله مقدماتی	۱۰۰
بند اول: عامل مربوط به تحقیق جرائم و حفظ آثار و اسباب و علل جرم	۱۰۱
بند دوم: نقصان و کاستی در جلب و دستگیری سرموعد متهمان	۱۰۲
بند سوم: نقص در تفتیش و بازجویی مقدماتی صحیح و اصولی	۱۰۲
بند چهارم: کاستی‌های ناشی از سیستم ابلاغ قضایی	۱۰۳

فهرست مطالب □ ۷

- بند پنجم: تراحم وظایف و مسئولیت‌های اداری و قضایی ضابطان ۱۰۴
- بند ششم: کم اعتباری ارزش اثباتی و قانونی برخی اعمال و رفتار ضابطان ۱۰۴
- بند هفتم: انجام برخی امور قضایی به وسیله ماموران وظیفه ۱۰۵
- بند هشتم: عامل مربوط به صلاحیت و رویه بازداشت در کلانتری‌ها ۱۰۵
- بند نهم: کمبود ضابطان قضایی مستقل متناسب با تعدد متهمان ۱۰۶
- گفتار دوم: زمینه‌های عدم رعایت مدت معقول در دادرسی متناسب به فرایند سیستم ۱۰۷
- بند اول: نقص در تحقیقات و اعاده بیش از حد معمول پرونده به ضابطان ۱۰۷
- بند دوم: طرح شکایت نادرست و ممنوعیت حضور فعال و کیل در تحقیقات مقدماتی ۱۰۸
- بند سوم: افشای تحقیقات مقدماتی ۱۰۹
- بند چهارم: تعلل در اجرای دستورات مقام قضایی ۱۱۰
- بند پنجم: نقش تاخیر پاسخ استعلام از نهادها در فرایند کیفری ۱۱۰
- گفتار سوم: زمینه‌های عدم رعایت مدت معقول فرایند کیفری ناشی از بازخور سیستم ۱۱۱
- بند اول: قرارهای تامین نامتناسب و متواری بودن متهم ۱۱۲
- بند دوم: لغو تامین پس از صدور قرار موقوفی و منع تعقیب ۱۱۳
- بند سوم: عامل مربوط به قرارهای عدم صلاحیت ۱۱۳
- بند چهارم: عدم هماهنگی بین قضات دادسرا و ضابطان ۱۱۴
- بند پنجم: عدم به‌کارگیری از فناوری و زیرساخت فنی ۱۱۴
- بند ششم: عدم تخصص در ارجاع پرونده‌ها ۱۱۵
- بند هفتم: نقصان و کاستی در سازوکارهای نظارتی ۱۱۵
- مبحث دوم: زمینه‌های برون‌سازمانی عدم رعایت مدت زمان معقول فرایند کیفری ۱۱۶
- گفتار اول: اسباب و زمینه‌های ساختاری عدم رعایت مدت زمان معقول ۱۱۶
- بند اول: تغییرات در ساختار قوه قضاییه ۱۱۷
- بند دوم: تاثیر تشریفات و ساختار سنتی نظام قضایی ۱۱۸
- گفتار دوم: اسباب و زمینه‌های مرتبط با سیستم قانون‌گذاری ۱۱۹
- بند اول: عدم ضمانت اجرای مناسب برای منع طرح شکایات واهی ۱۲۰
- بند دوم: قوانین و تشریفات غیرضروری مسبب تاخیر نامعقول دادرسی ۱۲۰
- بند سوم: جرم‌انگاری وسیع و گسترده ۱۲۱
- گفتار سوم: اسباب و زمینه‌های مرتبط با متصدیان تعقیب و تحقیق ۱۲۲
- بند اول: مشرف نبودن کامل به محتوای پرونده ۱۲۳
- بند دوم: کم‌توجهی برخی قضات دادسرا نسبت به پرونده‌های مهم ۱۲۴

- بند سوم: عدم بهره‌گیری از قضات مجرب در امر بازپرسی ۱۲۴
- بند چهارم: عدم توجه به آموزش مداوم ضابطان و کارمندان دادسرا ۱۲۴
- بند پنجم: عدم توجه به آموزش ضمن خدمت قضات ۱۲۵
- مبحث سوم: جلوه‌های رعایت مدت زمان معقول و پیامدهای عدم رعایت آن ۱۲۵
- گفتار اول: برآیند فردی و اجتماعی ۱۲۶
- بند اول: متهم ۱۲۷
- بند دوم: بزه‌دیده ۱۲۹
- بند سوم: جامعه ۱۳۱
- گفتار دوم: برآیند سازمانی ۱۳۱
- بند اول: اتلاف وقت و افزایش احتمال اشتباه ۱۳۲
- بند دوم: ایجاد فساد اداری و قضایی ۱۳۳
- بند سوم: ایجاد دلسردی برای ضابطان قضایی و بدبینی عمومی ۱۳۴
- گفتار سوم: جلوه‌های رعایت مدت زمان معقول در قانون آیین دادرسی کیفری ۱۳۴
- بند اول: ضابطان قضایی ۱۳۶
- بند دوم: تاکید بر آموزش مداوم ۱۳۷
- بند سوم: تاکید بر صریح بودن دستورات قضایی ۱۳۷
- بند چهارم: نظارت و بازرسی مداوم ۱۳۸
- بند پنجم: تشکیل پرونده به صورت اصولی ۱۳۹
- بند ششم: مشارکت همگانی در جرایم مشهود ۱۳۹
- گفتار چهارم: مقامات قضایی دادسرا ۱۴۰
- بند اول: قرار ترک تعقیب و بایگانی پرونده ۱۴۰
- بند دوم: تعلیق تعقیب در جریان دادرسی ۱۴۱
- بند سوم: تبیین پرونده قبل از ارجاع ۱۴۲
- بند چهارم: نظارت و آموزش مداوم ۱۴۲
- بند پنجم: دادرسی اختصاری یا تجویز کیفرخواست شفاهی ۱۴۳
- بند ششم: نصب قیم اتفاقی ۱۴۴
- بند هفتم: شفافیت اختیارات بازپرس و دادیاران ۱۴۴
- بند هشتم: جانشینی دادرس در انجام وظایف بازپرسی ۱۴۵
- بند نهم: قرار توقف تحقیقات مقدماتی ۱۴۵
- بند دهم: گسترش اختیارات در خارج از حوزه قضایی ۱۴۶
- بند یازدهم: ممنوعیت تحقیقات مقدماتی غیراساسی ۱۴۷
- بند دوازدهم: جایز بودن عدول از کیفرخواست ۱۴۸
- گفتار پنجم: تحقیقات مقدماتی ۱۴۸

فهرست مطالب □ ۹

- بند اول: جایز بودن رسیدگی بدون کیفرخواست ۱۴۹
- بند دوم: ارجاع پرونده به بازپرس دیگر در زمان توقف تحقیقات مقدماتی ۱۴۹
- بند سوم: اقدامات مربوط به تحقیق جرایم ۱۵۰
- بند چهارم: تحول در ابلاغ اوراق ۱۵۰
- بند پنجم: تاکید بر ایجاد شعب تخصصی ۱۵۱
- مبحث چهارم: راهکارها و تدابیر رعایت مدت زمان معقول فرایند کیفری ۱۵۲
- گفتار اول: تدابیر و راهکارهای قضایی ۱۵۲
- بند اول: توجه به آموزش سازمانی «حین خدمت» ۱۵۲
- بند دوم: لزوم استفاده فعال از وکیل در دادسرا ۱۵۳
- بند سوم: تخصصی کردن دادسراها با توجه به موضوع پرونده‌ها ۱۵۵
- بند چهارم: پیش‌بینی نظام بازرسی و نظارت مداوم ۱۵۶
- گفتار دوم: تدابیر و راهکارهای قانونی ۱۵۷
- بند اول: تغییر و اصلاح قوانین و مقررات موجود ۱۵۷
- بند دوم: صدور دستورالعمل‌ها و بخشنامه‌ها ۱۵۸
- بند سوم: اعمال سیاست قضازدایی ۱۶۰
- بند چهارم: بازآفرینی ضابطان قضایی ۱۶۲
- گفتار سوم: نقش قضات در اطلاع دادرسی ۱۶۳
- بند اول: وجود تبعیض و تضاد ۱۶۳
- بند دوم: عدم توجه به علاقه و تخصص دادرس ۱۶۴
- بند سوم: غیبت دادرس در اوقات تعیینی و مرخصی بدون توجه به اوقات ۱۶۴
- بند چهارم: پرداختن به اموری غیر از رسیدگی در زمان دادرسی ۱۶۵
- گفتار چهارم: نقش کارمندان، ضابطان و دیگر اشخاص بر عدم رعایت مدت زمان معقول ۱۶۵
- بند اول: نقش کارشناسان دادگستری ۱۶۶
- بند دوم: نقش پزشکان قانونی ۱۶۷
- بند سوم: رسیدگی خارج از نوبت به دعاوی ۱۶۷
- مبحث پنجم: زمینه‌های درونی و برونی عدم رعایت مدت زمان معقول در تشکیلات قضایی ۱۶۸
- گفتار اول: اسباب و زمینه‌های درونی ۱۶۸
- گفتار دوم: اسباب و زمینه‌های برونی ۱۷۱
- گفتار سوم: راهکارهای مقابله با تاخیر نامعقول ۱۷۳
- گفتار چهارم: راهکارهای منطقه‌ای و محلی ۱۷۵
- نتیجه‌گیری بخش اول ۱۷۶

- بخش دوم: رهیافت‌ها، چالش‌ها، ضروریات و گستره مدت زمان معقول ۱۷۹
- فصل اول: رهیافت‌های نوین رعایت مدت زمان معقول فرایند کیفری در حقوق ایران ۱۸۱
- مبحث اول: بایسته‌های عملی مدت زمان معقول دادرسی کیفری ۱۸۳
- گفتار اول: دادرسی در چارچوب مدت زمان معین ۱۸۶
- گفتار دوم: دادرسی الکترونیکی ۱۸۸
- گفتار سوم: تخصصی شدن ضابطان قضایی و فرایند تحقیقات مقدماتی ۱۹۲
- گفتار چهارم: بازطراحی فرایند کیفری و به‌کارگیری فناوری اطلاعات ۱۹۵
- مبحث دوم: عدم تسریع دادرسی در فرایند تجدیدنظرخواهی از آرای کیفری ۱۹۷
- گفتار اول: ضرورت تجدیدنظرخواهی و دیدگاه‌های گوناگون راجع به آن ۱۹۹
- بند اول: دیدگاه مخالفین تجدیدنظرخواهی ۲۰۱
- بند دوم: دیدگاه موافقان تجدیدنظرخواهی ۲۰۳
- گفتار دوم: چالش‌های تاخیر نامعقول دادرسی در روند تجدیدنظرخواهی ۲۰۶
- گفتار سوم: رویکرد قانون‌گذار نسبت به تجدیدنظر از آراء ۲۰۹
- گفتار چهارم: رویکرد مقایسه‌ای ۲۱۵
- گفتار پنجم: نسبت‌سنجی عدالت و حق تجدیدنظرخواهی در فقه امامیه ۲۱۶
- بند اول: مخالفت حکم با ادله متقن شرعی ۲۱۷
- بند دوم: مخالفت حکم با دلیل ظنی شرعی ۲۱۹
- بند سوم: مخالفت حکم با واقع ظنی ۲۲۰
- بند چهارم: عدم صلاحیت دادرسی در صدور حکم ۲۲۰
- مبحث سوم: تسریع در رسیدگی‌های کیفری در قانون آیین دادرسی کیفری ۲۲۲
- گفتار اول: طرق تسریع فرایند کیفری ۲۲۷
- بند اول: طرق مستقیم ۲۲۷
- بند دوم: طرق غیرمستقیم ۲۲۹
- گفتار دوم: پیامدهای تسریع در روند دادرسی ۲۳۱
- گفتار سوم: تأثیر اصل سرعت در دادرسی عادلانه ۲۳۳
- گفتار چهارم: تأثیر اصل سرعت در پیشگیری از بزهکاری ۲۳۵
- فصل دوم: رویکرد دادگاه‌های بین‌المللی نسبت به مدت زمان معقول ۲۳۷
- مبحث اول: اسباب عدم رعایت مدت معقول در دادگاه‌های کیفری بین‌المللی ۲۳۸
- گفتار اول: تاخیر در ارائه کیفرخواست ۲۳۸
- گفتار دوم: تاخیر در جمع‌آوری و ارائه ادله ۲۳۹
- گفتار سوم: بازداشت غیرموجه متهم ۲۴۰

۲۴۲	اروپایی حقوق بشر.....
۲۴۳	گفتار اول: مدت زمان معقول در اساسنامه دیوان کیفری بین‌المللی.....
۲۴۴	بند اول: عملیات استثنایی.....
۲۴۵	بند دوم: امکان پذیرش و قبول رسیدگی.....
۲۴۶	بند سوم: بازداشت شخص از سوی دولت عضو.....
۲۴۶	گفتار دوم: رعایت مهلت معقول از سوی شعب دیوان.....
۲۴۶	بند اول: رعایت مدت زمان معقول از سوی شعبه بدوی.....
۲۴۷	بند دوم: مدت زمان معقول به عنوان یک حق.....
۲۴۷	گفتار سوم: مهلت معقول در آیین دادرسی و ادله دیوان.....
۲۴۸	بند اول: تصریح موعد معین.....
۲۴۸	بند دوم: عدم تصریح موعد معین.....
۲۴۹	مبحث سوم: مهلت معقول در کنوانسیون و دادگاه اروپایی حقوق بشر.....
۲۵۰	گفتار اول: کنوانسیون اروپایی حقوق بشر و گستره آن.....
۲۵۴	گفتار دوم: دادگاه اروپایی حقوق بشر.....
۲۵۷	بند اول: حق دسترسی به عدالت.....
۲۵۹	بند دوم: حق دسترسی به دادگاه یا دیوان.....
۲۶۱	بند سوم: زمان متعارف برای اقامه دعوی در دادگاه.....
۲۶۱	گفتار سوم: موازین و معیارهای ناظر بر مرحله رسیدگی به پرونده.....
۲۶۳	بند اول: حق استماع یا دادرسی شفاهی.....
۲۶۴	بند دوم: حق برابری در برخورداری از اسناد و ابزار قضایی.....
۲۶۵	گفتار چهارم: موازین و معیارهای ناظر بر مرحله تصمیم‌گیری و صدور رای.....
۲۶۷	بند اول: فرایند کیفری در یک مدت معین.....
۲۶۸	بند دوم: رسیدگی در مدت زمان معقول.....
۲۶۹	بند سوم: تضمین حق دفاع.....
۲۷۲	بند چهارم: رسیدگی علنی و رای مستدل.....
۲۷۳	مبحث چهارم: گستره مدت زمان معقول و ارزیابی ضوابط و معیارهای آن.....
۲۷۳	گفتار اول: محدوده مدت زمان معقول در دعاوی.....
۲۷۶	بند اول: آغاز مدت ارزیابی فرایند کیفری.....
۲۷۹	بند دوم: پایان مدت ارزیابی فرایند کیفری.....
۲۸۲	گفتار دوم: ضوابط معقول بودن مدت دادرسی.....
۲۸۴	بند اول: پیچیدگی‌های پرونده.....
۲۹۳	بند دوم: رفتار متهم و موضوعات مرتبط با وی.....

۱۲ □ مدت زمان معقول فرایند کیفری

۲۹۵ بند سوم: رفتار طرفین
۲۹۹ بند چهارم: سایر مقامات مرتبط
۳۰۴ گفتار سوم: دیدگاه کمیسیون اروپایی
۳۰۵ گفتار چهارم: رویه قضایی دادگاه اروپایی حقوق بشر پیرامون مدت زمان معقول
۳۱۲ نتیجه گیری بخش دوم
۳۱۷ نتیجه گیری و پیشنهادها
۳۱۷ نتیجه گیری نهایی
۳۳۰ پیشنهادها
۳۳۵ منابع و مأخذ